

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA
XALQARO BAHOLASH TAJRIBASI:
MUAMMO, YECHIMLAR VA
ISTIQBOLLAR**

**XALQARO ILMYIY-AMALIY ANJUMAN
MATERIALLARI**

Buxoro, 2022-yil, 29-mart

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
МАКТАБГАЧА ВА БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ ФАКУЛЬТЕТИ
БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ МЕТОДИКАСИ КАФЕДРАСИ

БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМДА ХАЛҚАРО
БАҲОЛАШ ТАЖРИБАСИ: МУАММО, ЕЧИМЛАР
ВА ИСТИҚБОЛЛАР

ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН

МАТЕРИАЛЛАРИ

2022 йил, 29 март

bo'yicha yakuniy xulosaga keladi. O'qituvchi har bir yangi guruhdan ixtiyoriy ravishda 6 ta topshiriqdan bittasi bo'yicha chiqargan yakuniy xulosalarini so'raydi. Shu tariqa berilgan 6 ta topshiriqqa turli guruh vakillaridan yakuniy xulosalar eshitaladi. Har bir topshiriq bo'yicha yakuniy xulosa shu yoki boshqa guruh a'zosi tomonidan to'ldirilishi mumkin. Faol qatnashgan o'quvchilar rag'batlantiriladi.

Xulosa qilib aytganda, dars jarayonida o'qituvchi emas, o'quvchi faol bo'lishi, savol-topshiriqlar va bahs-munozaralarda ko'proq ishtirok etib, bilimni oshirishi fanlararo uzviylik ta'limning ilg'or pedagogik texnologiyasida muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.«Boshlang'ich ta'lim» (1-4 sinflar uchun o'quv dasturlari) 7-maxsus son T – 1999.
2. Grigoryans A. G., Malkina L. G. Okrujayushiy mir. T., 1991
3. Grigoryans A. G. Tabiatshunoslikni o'qitish T., 1992
4. Grigoryans A. G. Atrofimizdagi olam (1-sinf uchun darslik). T., 2010
5. Grigoryans A. G. Atrofimizdagi olam (2-sinf uchun darslik). T., 2010
6. Grigoryans A. G. Atrofimizdagi olam (3-sinf uchun darslik). T., 2011
7. Grigoryans A. G. Atrofimizdagi olam (4-sinf uchun darslik). T., 2011

TA'LIM JARAYONIGA INTENSIV TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH

Olloqova O'g'iljon

Buxoro davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada intensiv ta'lim texnologiyalarining mazmun-mohiyati hamda ta'lim jarayoniga tatbiq etilishi haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim texnologiyalari, intensiv ta'lim, intensiv o'qish, intensiv o'rganish, o'zaro hamkorlik, kommunikativ.

Аннотация. В статье раскрывается сущность технологий интенсивного обучения и их применение в учебном процессе.

Ключевые слова: образовательная технология, интенсивное обучение, интенсивное чтение, интенсивное обучение, взаимодействие, коммуникатив.

Annotation. The article discusses the content of intensive education technologies and their application in the educational process.

Key words: educational technology, intensive education, intensive reading, intensive learning, interaction, communicative.

Ilmiy va texnologik taraqqiyot tezligi ijtimoiy hayotning o'zgarishini tezlashtirib yuboradigan asosiy faktor hisoblanadi. Ilmiy-texnik taraqqiyot o'quv jarayonlarini takomillashuvini taqazo etadi. Ijodiylikka yo'naltirilgan o'quv jarayoni o'quv faoliyatini tashkil etishning eng samarali usullardan biridir. Ta'lim-tarbiya tizimida o'quvchilarning ijodiylik qobiliyatini rivojlantirish, o'z ichki imkoniyatlarini erkin namoyon etishga sharoit yaratish rivojlanishning shiddatli to'lqiniga bardosh bera oladigan salohiyatli yosh avlodni tarbiyalashda eng ishonchli yo'ldir. Shunday ekan ta'lim-tarbiya jarayonining har tomonlama sifatini oshirishga yordam beradigan usul va vositalarni tanlash rivojlanish sari qo'yilgan eng ishonchli qadamdir.

Taraqqiyotning ravnaq topishi bilan bir qancha yangiliklar ta'lim tizimiga kirib keldi. Har bir kiritilgan yangilikni ifodalovchi bir qancha ilmiy terminlar pedagogik lug'at va ensklopediyalardan joy oldi. Shunday tushunchalardan biri intensiv o'qish va o'rganishdir. Ushbu tushunchalar intensiv ta'lim texnologiyalari zahirida tug'ilgan bo'lib, bugungi kunda izohtalab tushuncha sifatida qaraladi.

Intensiv ta'lim - bu katta hajmli o'quv topshirig'ini yuqori texnologiyalar asosida vaqtni cheklab, o'quv talablarini kamaytirmasdan olingan bilimlarning sifati.

Intensiv o'rganish - bu intensiv ta'lim texnologiyalari asosida tinglovchilarga katta miqdordagi o'quv ma'lumotlarini uzatish, yangisini shakllantirish. Pedagogikada "intensiv" atamasining ma'no doirasi ijodga yo'naltirilgan.

Intensiv (lotincha intensio - taranglik, kuchaytirish) o'qitish. O'quvchilarning harakatlarini maksimal darajada faollashtirish bilan o'quv materialini eng qisqa vaqt ichida o'zlashtirishni ta'minlaydigan ta'lim. Bunday mashg'ulotlar ham intensiv bo'ladi, unda tinglovchilar va talabalar

shaxsiyatining imkoniyatlarini faollashtirish natijasida o'quv guruhini jamoaga aylantirish jarayoni tezlashadi.

Intensiv o'qish. Matn mazmunini to'liq va aniq anglash, zarur ma'lumotlarni o'qituvchi va lug'at yordamiga havola etib, kerakli ma'lumotlarni olishdagi qiyinchiliklarni yengish qobiliyatini nazarda tutadigan o'quv o'qish turi. Intensiv o'qishda diqqat matnning mazmuniga ham, uning shakliga ham qaratilgan. Ish uchun kichik o'lchamdagi matnlardan foydalaniladi, ularni o'qish matndan oldin va matndan oldingi mashqlarni bajarish bilan birga keladi. Shu bilan birga, matnda mavjud bo'lgan tilning noma'lum birliklarini anglashga e'tibor berish, o'qish qobiliyatlari, o'qilayotgan narsalarning mazmunini tushunish qobiliyatlari shakllanadi.

Intensiv ta'limning mohiyatini ochish - muammoli ta'lim texnologiyalarini o'rganishni talab qiladi. Chunki muammoli ta'lim texnologiyalarisiz intensiv ta'lim texnologiyasi mukammal emas.

O'qituvchilarning ta'lim motivatsiyasini shakllantirishdagi omillaridan biri o'quvchilarni o'quv vazifasini mustaqil ravishda bajarishga jalb etishdir. Bunday hol, ijobiy motivatsion dinamik jarayonlarning sodir bo'lishi bilan ifodalanadi. O'quvchilarning ehtiyojlarini oldindan aniqlash va belgilash, ro'yobga chiqarish maqsadida o'quv topshiriqlarini tuzish va berish ularning vazifalarni faol ravishda bajarishga xizmat qiladi.

Muammoni hal qilishda qiziqishni oshirish va qo'llab-quvvatlash orqali ta'lim samaradorligini oshirish, qarama-qarshiliklar va muqobillarni qidirishni rag'batlantirish muammoni hal etish, o'quvchilarni mustaqil faoliyatga jalb qilish, aqliy qobiliyatlarni rivojlantirish, mustaqil tanqidiy tajriba va ijodiy harakatlar ta'limga muammoli va faol yondashish qoidalariga asoslanadi.

Muammoli va faol yondashuvga muvofiq o'quvchilar uchun kasbiy ahamiyatga ega bo'lgan muammolarni bosqichma-bosqich ishlab chiqarish amalga oshirilmoqda. Berilgan muammoli vazifalarni tushunish va ijodiy hal qilish orqali o'quvchilar professional faoliyat asoslarini o'rganadilar. Ushbu yondashuv ma'lum shart-sharoitlarni yaratishni talab qiladi, unda o'quvchi o'rgangan bilimiga tayanadi, muarkkab ta'lim muammosini mustaqil ravishda aniqlaydi va tushunadi, yechimning optimal variantlarini topishga harakat qiladi. Muammoni o'rganish tamoyillariga ko'ra, muammo aqliy faoliyatning dastlabki paytidir: inson paydo bo'lganda o'ylashni boshlaydi kognitiv qiyinchilik tug'ilganda, muammoli ta'lim va tarbiya intellektual va boshqa sohalarni rivojlantirganda, biror narsani tushunish kerak emas chunki o'qituvchi muammolarni keltirib chiqaradi, chunki o'quvchi ularni o'zi hal qiladi.

O'quvchilar muammoli vazifalarni hal qilish jarayonida o'zaro faol muloqotni yuzaga keltiradilar. Intensiv ta'lim esa kommunikativ aloqalarni faollashtiradi. Shuningdek, intensiv ta'lim oluvchilarning barcha zaxiralaridan maksimal darajada foydalanishga asoslangan bo'lib, kichik guruhlarda o'zaro hamkorlikni yo'lga qo'yishga imkon beradi. Guruhlararo o'zaro hamkorlikni yo'lga qo'yishda o'qituvchining shaxsiy ijodiy faolligi muhim rol o'ynaydi.

Kichik guruhlarda quyidagi maxsus hamkorlik shartlari mavjud bo'lib, ushbu omillar har ikkala tomonning ham ijodiy faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

- maxsus tarzda tashkil etilgan o'quv aloqalari;

- jamoa va guruhlarning bilim va ijodiy faoliyatga tayanish, psixologik-pedagogik imkoniyatlarini inobatga olish, guruhlarning imkoniyatlarni yanada oshirish va faollashtirish, guruhdagi o'quvchilarning o'zaro hamkorlik salohiyatidan foydalanish;

Ta'limga kommunikativ va faol yondashuv ta'lim sohasidagi hamkorlikni, ta'lim va o'quvchilarning tashabbuskorligini nazarda tutadi. Shuningdek, o'z-o'zini tarbiyalash, o'z-o'zini rivojlantirish, kommunikativ madaniyatni tarbiyalash qobiliyatini shakllantirishga olib keladi. Guruhli hamkorlik asosida o'quvchilarda insoniy axloqiy fazilatlar shakllanadi, ular intellektual va hissiy rivojlanadi. O'quv faoliyatini intensivlashtirish quyidagi hollar orqali amalga oshirilishi mumkin:

- e'tiborni auditoriyadan o'quvchilarning mustaqil bilim faoliyatiga o'tkazish;

- o'quvchilar uchun oldindan kichik ilmiy izlanish ishlarini tashkil etish;

- o'quvchilarni ta'lim jarayonidagi qidiruv-tadqiqot, ijodiy-ijrochilik faoliyatga jalb etish.

Intensiv ta'lim maqsadlarini amalga oshirishning ajralmas sharti – o'quv topshiriqlarining xilma-xilligidir. Berilayotgan mustaqil bajarish uchun topshiriqlar individual, guruhli va jamoaviy shakllarda bo'lishi har bir o'quvchining o'z-o'zini rivojlantirish uchun samarali usuldir. Mustaqil topshiriqlar suhbat va muhokamalar jarayonida ijodiy faoliyat olib boradi, muammoli topshiriqlarni hal qilish jarayonidagi muhokamalarda o'z fikrini erkin bayon qila oladi, o'quvchining yashirin qobiliyatlari namoyon bo'ladi.

Ta'lim jarayonidagi pedagogik texnologiyalarning kombinatsiyasi o'quv samaradorligini oshiradi. Asoslangan tashkiliy va faoliyat yondashuvining qoidalari, tadqiqotchilar intensiv ta'limni quyidagicha

tushunadilar:

- maqsadlarni tahlil qilishni o'z ichiga olgan umumiy tushunchalar, o'quv-tarbiya jarayonini ilmiy tashkil etish, eng ko'p usul va vositalarni tanlash - manfaatlar uchun maqsadlar va mazmunga mos keladi ta'lim samaradorligini oshirish;

- ta'limni tashkil etish vazifalarini kompleks hal etish- talabalarning bilim faoliyati;

-talabalarning o'quv-ma'rifiy faoliyatini keng, kompleks tarzda faollashtirishga qaratilgan o'quv jarayonini tashkil etish va yuritish, didaktik va tashkiliy va boshqaruv vositalari;

- ratsional munosabat bilan tavsiflangan jarayon.

O'quv jarayonini jadallashtirish maqsadida o'quv axborotini tuzishning samarali usullarini qo'llash ham taklif etiladi: innovatsiyalarni qo'llash, kitob, darsliklar, asosan, ta'lim axborot vositalaridan foydalanish; o'quv muhitini samarali tashkil etish.

Shunday qilib, intensiv o'rganish nazariyasi va amaliyotini ishlab chiqish faoliyat nazariyasining metodologik asoslari asosida amalga oshiriladi. Ichki faoliyatni tashkil qilish, maqsadlar, ehtiyojlar, motivlar, vazifalar, harakatlar-operatsiyalarni o'z ichiga oladi, bu esa formulani shakllantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. OLLOQOVA O. ONA TILI TA'LIMIDA INTENSIV TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING NAZARIY METODOLOGIK ASOSLARI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ. – 2021. – Т. 1. – №. 1.

2. Mamanazarovna O. U., Gulnoza M. USE OF MONTESSORI METHODOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATION. – 2021.

3. Olloqova M. O. Intensive education and linguistic competence in mother tongue //ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL. – 2021. – Т. 11. – №. 1. – С. 580-587.

4. Olloqova O'. Lingvistik kompetensiya va intensiv ta'lim texnologiyalari // Pedagogik mahorat. 5-son, 2020.

BOSHLANG'ICH SINIF ONA TILI TA'LIMIDA O'QUVCHILARNING IJODIY FAOLIYATINI LOYIHALASHTIRISHDA SINTAKTIK TUSHUNCHALARNI MODELLASHTIRISH

M.H.Ozodova

BuxDU 2-bosqich magistranti

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf ona tili ta'limida o'quvchilarning ijodiy faoliyatini loyihalashtirishda sintaktik tushunchalarni modellashtirish haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: model modellashtirish, sintaktik tushuncha, loyihalash, ijodiy faoliyat

Hozirgi kunda har bir pedagog yoki ishlab chiqarish xodimi axborot kommunikatsiya texnologiyalari va texnik tizimlari majmuini puxta bilishini bugungi kun taqozo etmoqda. Shu bilan bir qatorda pedagog ishlab chiqarishning faol ishtirokchisi, ishlab chiqarish mutaxassisi ham o'z navbatida pedagog vazifasini bajarishi lozim. Endigi muhim vazifa zamonaviy texnik ta'minotga ega ta'lim muassasalarida yuqori talablar darajasida innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida yoshlarimizga ta'lim-tarbiya berishdan iborat bo'lmog'i lozim. Buning uchun har bir pedagog o'z ustida mukammal ishlashi, zamondan orqada qolmasligi, o'qitishning innovatsion texnologiyalarini puxta bilishi va o'z faoliyatida joriy etishi zarur. Hozirgi kunda eski an'anaviy uslubdagi darslar yoshlarimiz ehtiyojini qondirmaydi, ular bunday darslarni tinglagisi ham kelmaydi. Bugungi globallashtirish jarayonini va yoshlarimizning aqliy rivojlanishini tez sur'atlarda oshirib borishini inobatga oladigan bo'lsak, metodikada kreativlik (ijodiy), mustaqil izlanishni taqozo etadigan metod va texnologiyalardan foydalanishimiz bugunning dolzarb masalasi bo'lib qolmoqda. Ta'lim tizimining barcha bosqichlarida mustaqil ta'lim yoki mustaqil izlanishli mashg'ulotlar amalga oshirib kelinmoqda. Lekin bunday mashg'ulotlarda o'z qonun-qoidalariga amal qilinmaydi, shuning uchun ham bu mashg'ulotlar kutilgan natijani bermaydi. Aslida bunday mashg'ulotlarda o'qituvchi o'quvchi, talaba yoki tinglovchilarga ma'lum bir vazifani maxsus sxema, formula, matematik tenglamalarni ko'rgazmali qurollar asosida beradi. O'quvchi (tinglovchi)lar bunda

Бошлангич таълимда халқаро баҳолаш тажрибаси: муаммо, ечимлар ва истиқболлар

Холиқов Умиджон. БОШЛАНГИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАР ШАХМАТ ЎРГАНИШ ОРҚАЛИ МАНТИҚИЙ ФИКЛАШ ҲАМ ИРОДАНИ ШАКЛАНТИРАДИ.....	263
Ш.Н. Қодиров. ҲАРАКАТЛИ ЎЙИНЛАР ОРҚАЛИ ЁШ АВЛОДНИ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ	266
М.Н.Нақимова, М.Ш.Нақимова. BOSHLANG'ICH SINFLARDA TENGLAMALARTUZISH USULI BILAN MASALALAR YECHISHGA O'RGATISH	267
Qayimov Laziz. BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA TADBIRKORLIK KO'NIKALARINI SHAKLLANTIRISH ZARURATI.....	269
Qayimov Laziz. O'QUVCHILARINI MAKTABDA IQTISODIY TARBIYANI AMALGA OSHIRISHGA PEDAGOGIK – PSIXOLOGIK TAYYORGARLIGI	272
R. A. Qo'ldoshev, S. U. Subhonova. BOSHLANG'ICH SINF SHARAQAY O'QUVCHILARNI YOZUVGA O'RGATISHNING NAZARIY ASOSLARI	274
М. М. Джумаева. БОШЛАНГИЧ ТАЪЛИМДА ТАБИИЙ ФАҲЛАРНИ ЎҚИТИШНИНГ ДИДАКТИК ТАЛАБЛАРИ	277
Юлия Землина. РОЛЬ ИНТЕГРАТИВНОЙ ПЕДАГОГИКИ В ФОРМИРОВАНИИ ПОЛОЖИТЕЛЬНОЙ ОЦЕНКИ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ.....	280
Xudoyqulov Jamshid. BOSHLAG'ICH SINFDA MATNLAR YUZASIDAN PIRLS TOPSHIRIQLARINI TAYYORLASHNING METODIK JIHATLARI.....	282
Toyirova M.M. UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA O'QUVCHILAR KREATIV SIFATLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	284
Abdullayeva Feruza Nurillayevna. TA'LIM TIZIMI SIFATINI OSHIRISHDA PISA VA TIMSS KABI XALQARO TADQIQOTLARNING ROLI.....	290
Алимова Анастасия Николаевна. PIRLS КАК ОДИН ИЗ СОВРЕМЕННЫХ АСПЕКТОВ РАЗВИТИЯ РЕЧИ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРНОГО ЧТЕНИЯ.....	292
Jumaniyozova M.X., Xo'janiyozova G.I. BOSHLANG'ICH SINF ONA TILI DARSLARIDA O'QUVCHILAR NUTQINI O'STIRISHNING METODIK JIHATLARI.....	294
Saidova Gulruh Halim PIRLS XALQARO TADQIQOTINING TA'LIM TIZIMIDAGI AHAMIYATI..	296
G'aybulloyeva Yulduz Mehridinov. BOSHLANG'ICH SINF O'QISH DARSLARINI TASHKIL ETISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	299
Adizova N.B. Jamolova Lubat. INTERFAOL TA'LIM ASOSIDA DARSLARNI TASHKIL QILISH - TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA	302
Shahzoda Hakimova 3- SINF TABIATSHUNOSLIK DARSLARIDA INTERFAOL METODLARIDAN FOYDALANISH.....	304
Olloqova O'g'iljon. TA'LIM JARAYONIGA INTENSIV TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH.....	306
M.H.Ozodova. BOSHLANG'ICH SINF ONA TILI TA'LIMIDA O'QUVCHILARNING IJODIY FAOLIYATINI LOYIHALASHTIRISHDA SINTAKTIK TUSHUNCHALARNI MODELLASHTIRISH.	308
Mustafoyeva O'. BOSHLANG'ICH SINF O'QISH DARSLARINI TASHKIL ETISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING SHAKLLARI.....	310